

Заява Правового управління Московської Патріархії у зв'язку з набранням чинності Законом України від 20.08.24 № 3894-IX «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій»

У зв'язку з набранням чинності Законом України від 20.08.24 № 3894-IX «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій», Правове управління Московської Патріархії повідомляє, що цей законодавчий акт грубо суперечить нормам та принципам міжнародного права.

Насамперед Закон № 3894-IX запроваджує позасудовий порядок накладання заборони на діяльність релігійної організації. Таку заборону вже накладено депутатським корпусом на діяльність Руської православної церкви на території України (ст. 3 закону). Таким чином, Верховна Рада без легітимної судової процедури, яка передбачає гласність, збір та дослідження доказів, участь та змагальність сторін у судовому процесі, вирішила питання про заборону діяльності найбільшої християнської конфесії, оголосивши її «ідеологічним продовженням режиму держави-агресора, співучасником військових злочинів та злочинів. проти людяності» (п. 1 ст. 3 закону). Ця безпрецедентна норма, яка принижує гідність мільйонів віруючих, не має аналогів ні у міжнародному праві, ні у закордонному законодавстві.

Важливо, що заборона діяльності юридичної особи – це крайній захід втручання, якому в демократичному суспільстві передують попередження, штрафи та інші заходи адміністративного стягнення. Усі ці заходи впливу грубо проігноровані українським законодавцем, який обрав крайню форму втручання у життєдіяльність релігійних громад.

Закон № 3894-IX суперечить ст. 35 Конституції України, згідно з якою релігійні організації відокремлені від держави. Цей конституційний принцип передбачає заборону втручання держави у діяльність релігійних об'єднань, про що йдеться у ст. 5 Закону України від 23 квітня 1991 року № 987-XII «Про свободу совісті та релігійні організації».

Принцип «невтручання» означає насамперед автономію релігійних організацій у питаннях визначення власної ієрархічної структури, призначенні (обранні) керівних органів. Норми міжнародного права прямо і недвозначно закріплюють це право релігійних організацій. Однак це право грубо порушено Законом № 3894-IX, який під загрозою ліквідації примушує УПЦ змінити власну ієрархічну структуру з формальних підстав «афілійованості» з Руською Православною

Церквою. Причому розділ II нового закону запроваджує ганебну процедуру публічних усних чи письмових заяв керівників релігійних громад про відмову від споконвічної, закріпленої церковними канонами ієрархічної приналежності.

Закон № 3894-IX доповнює Кодекс адміністративного судочинства України нормою, згідно з якою у разі ліквідації афілійованої з Руською Православною Церквою релігійної організації майно, що належить їй на праві власності, передається державі. При цьому ст. 9 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» доповнено нормою, яка зобов'язує державні органи достроково розірвати договори безоплатного користування чи оренди з релігійними організаціями, що мають ознаки афілійованості з Руською Церквою. Фактично новий закон передбачає націоналізацію майна релігійних організацій УПЦ у разі їх відмови змінити ієрархічну приналежність.

Норми Закону № 3894-IX зіставні з Декретом Ради народних комісарів від 05.02.1918 р. «Про відокремлення церкви від держави та школи від церкви», який позбавляв релігійні об'єднання прав юридичної особи та оголошував «народним надбанням» майно, що належить їм. Прийняття Декрету, який грубо порушує права віруючих, призвело до кривавої бійні, викликаної примусовим закриттям храмів, передачею їх оновленням, вилученням церковного майна. Саме до таких наслідків може призвести і Закон № 3894-IX.

Слід зазначити, що передбачені цим законом підстави ліквідації релігійних організацій не витримують критики. Так, згідно зі ст. 5 закону релігійна організація підлягає ліквідації у разі пропаганди ідеології «російського світу», яка, у свою чергу, визначається новим законом як «російська неоколоніальна доктрина», яка має на меті, у тому числі, «поширення канонічної території Руської Православної Церкви за межі території Російської Федерації». Фактично, законодавець розглядає поширення релігійних переконань як основу ліквідації релігійної громади.

Реалізація положень Закону № 3894-IX покладена головним чином на державний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері релігії. Цей орган, в силу положень нового закону, не лише визнає релігійну організацію афілійованою з Руською Церквою, а й узгоджує відносини, зв'язки та комунікації релігійних громад України з Московським Патріархатом. Таким чином, на території України відроджено рудимент радянської доби – спеціальний держорган у справах релігій, який за часів безбожжя та гонінь на Церкву погоджував призначення архієреїв на кафедри, здійснював цензуру церковних видань, регламентував життєдіяльність храмів аж до видачі дозволів на дзвін. Відродження такого державного органу є свідченням деградації українського законодавства про свободу совісті.

Загалом, ставлячи поза законом Руську Православну Церкву, українська влада входить у прямиий

конфлікт з усією її повнотою, забуваючи про те, що заборонити діяльність Церкви як конфесії неможливо, оскільки її статус визначається насамперед Божественними настановами, і вже в другу чергу – державним законодавством.

Джерело: <https://mospat.ru/ua/news/92416/>